

KONSTITUTSIYA NORMALARINI HAYOTGA TADBIQ ETISH VA QONUN USTUVORLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI

Tojkarimova Moxira Anvarjon qizi

Qo'qon Universiteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-22 guruh talabasi.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Konstitutsiya normalarini hayotga tadbiq etish va qonun ustuvorligini ta'minlashda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektni qo'llash istiqbollari yuzasida fikir yuritiladi. Maqolaning dolzarbligi uning tarkibiy tuzilmalarining zamonaviy voqeliklarida mavjud bo'lgan turli munosabatlarga ta'sir qiluvchi ob'ektiv jarayon sifatida sun'iy intellektni amalga oshirishning ayrim jihatlarini o'rganishdan iborat. Ushbu innovatsion texnologiyani huquqiy tartibga solishni federal va mintaqaviy darajada tahlil qilishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, huquqiy tartibga solish, suvereniteti, konstitutsiyaviy asoslar, eksperimental huquqiy rejim, texnologiya, kiberxavfsizlik, zamon, qonun, raqamli texnologiya.

ABSTRACT

This article discusses the prospects of using digital technologies and artificial intelligence in implementing the norms of the Constitution and ensuring the rule of law. The relevance of the article lies in the study of some aspects of the implementation of artificial intelligence as an objective process affecting various relationships existing in modern realities of its constituent structures. Special attention is paid to the analysis of legal regulation of this innovative technology at the federal and regional level.

Keywords: Artificial intelligence, legal regulation, sovereignty, constitutional foundations, experimental legal regime, technology, cyber security, time, law, digital technology.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются перспективы использования цифровых технологий и искусственного интеллекта в реализации норм Конституции и обеспечении верховенства закона. Актуальность статьи заключается в исследовании некоторых аспектов реализации искусственного интеллекта как объективного процесса, затрагивающего различные отношения, существующие

в современных реалиях составляющих его структур. Особое внимание уделено анализу правового регулирования данной инновационной технологии на федеральном и региональном уровнях.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, правовое регулирование, суверенитет, конституционные основы, экспериментальный правовой режим, технологии, кибербезопасность, время, право, цифровые технологии.

Mustaqil mamlakatimiz Konstitutsiyasi qabul qilinganidan buyon o'tgan 30 yil mobaynida unda aks etgan tamoyil va qoidalar hayotga izchil joriy etildi. Hayotimizning barcha jabhalarida ilgari tasavvur qilib bo'lmaydigan yutuqlarga erishildi. Bosh qomusimiz tufayli yurtimizda aholi turmush farovonligi yildan-yilga oshib bormoqda. Barcha sohalarda bo'lgani kabi iqtisodiyot sohasida ham ulkan muvaffaqiyatlarga erishilmoqda. Shubhasiz, bularning barchasida Asosiy qonunimiz mustahkam kafolat bo'lib xizmat qildi. Ma'lumki, davlat jamiyat iqtisodiy negizlarining huquqiy asoslarini mustahkamlash maqsadida konstitutsiyaviy normalar talablari asosida tegishli qonunlar, qonunosti me'yoriy hujjatlarni qabul qilish va ularni takomillashtirib borish, jismoniy hamda yuridik shaxslar. Ma'lumki, huquqiy demokratik davlatning eng muhim shartlaridan biri shaxs manfaatlarining muhofaza qilinishidir. Boshqacha qilib aytganda, davlat davlatligini ko'rsatmoqchi bo'lsa, fuqarolarini o'z muhofazasiga olishi zarur. Binobarin, Bosh qomusimizda ham inson, uning hayoti, erki, sha'ni, qadr-qimmatli oliy qadriyat sifatida ulug'lanadi. Shu o'rinda iqtisodiy konstitutsiyaning o'zagi, konstitutsiyaviy tuzumning asosini tashkil etuvchi huquqiy norma-tamoyillar (masalan, raqobatni qo'llab-quvvatlash tamoyillari, iqtisodiy makonning birligi), shuningdek, asosiy huquqlardir. Inson va fuqaroning erkinliklari (masalan, tadbirkorlik faoliyati uchun o'z qobiliyati va mulkidan erkin foydalanish huquqi)ⁱ e'tirif etilgan. Konsitutsiyamiz qabul qilinganidan so'ng O'zbekistonda juda katta o'zgarishlar yuzaga keldi

Qonun ustuvorligini ta'minlashda raqamli texnologiyalarni o'rni juda ham katta, bu to'g'risida prezidentimiz ham "AXBOROT TEXNOLOGIYALARI SOHASIDA TA'LIM TIZIMINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH, ILMIY TADQIQOTLARNI RIVOJLANTIRISH VA ULARNI IT-INDUSTRIYA BILAN INTEGRATSIYA QILISH CHORA-TADBIRLARI TO'G'RISIDA" (O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 06.10.2020 yildagi PQ-4851-son) qaror qabul qilgan. Qarorga ko'ra "Raqamli O'zbekiston — 2030" strategiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirish, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va aholining kundalik hayotiga keng joriy etishni ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi.ⁱⁱ

Zamonaviy dunyo, insoniyat taraqqiyotining progressiv jarayoni hozirgi zamondir. Bu sun'iy intellektdan foydalanish masalalarini hal qilishda uning

ustuvorligini, uni mamlakatda joriy etish shartlari va tartibini belgilaydi. Ushbu yondashuv, bizning fikrimizcha, mamlakat konstitutsiyaviy tizimining asoslari bilan himoyalangan qadriyatlarga zarar yetkazish uchun foydalanish imkoniyatini cheklaydi. Biroq, dasturiy va strategik xususiyatga ega bo'lgan hujjatlardan tashqari, sun'iy intellektidan foydalanishning asosiy masalalarini belgilaydigan maxsus keng qamrovli qonun hujjatlari mavjud emas.. Shu bilan birga, sun'iy intellekt tizimlarini joriy etish oqibatlari quyidagilar bo'lishi mumkin: fuqarolarning konstitutsiyaviy huquq va erkinliklarini amalga oshirishga e'tibor qaratish, qo'shimcha shart-sharoitlarni, balki ularning shaxsiy va jamoaviy ehtiyojlarini qondirish uchun mumkin bo'lgan to'siqlarni bartaraf etish.. Sun'iy intellekt tizimlarini joriy etish munosabati bilan kiberxavfsizlik masalalari mintaqaviy darajada hal etilayotgani ham e'tiborga loyiqdir. Yuqorida aytilgan fikrlar orqali quyidagi xulosaga kelishimizga imkon beradi: sun'iy intellektni rivojlantirish ob'ektiv jarayon bo'lib, uning asosiy ustuvor yo'nalishlari va parametrlari davlatining dasturiy-maqсадli hujjatlarida mustahkamlangan. Bu jarayon mamlakat iqtisodiy rivojlanishi uchun katta imkoniyatlarga ega Biroq, insonning intellektual faoliyatiga taqlid qilishga qodir bo'lgan axborot texnologiyalari va sun'iy intellekt tizimlari 186 demokratik davlatning konstitutsiyaviy qadriyatlarini, uning manfaatlarini e'tirof etish va hurmat qilishni, shuningdek, shaxs va jamiyat manfaatlarini qadrsizlantirmasligi kerak. Ishning maqsadi Konstitutsiyasi va konstitutsiyaviy huquq nuqtai nazaridan konstitutsiyaviy tuzum va konstitutsiyaviy tuzumning asosiy qadriyatlariga nisbatan sun'iy intellekt texnologiyasidan foydalanishning huquqiy tartibga solish yo'nalishlari va istiqbollari aniqlashdir. Texnologik innovatsiyalar inson huquq va erkinliklariga rioya etilishini ta'minlaydigan, fuqarolarga raqamli iqtisodiyot sharoitlariga muvaffaqiyatli moslashish uchun bilim olish va ko'nikmalarga ega bo'lish uchun real imkoniyat yaratadigan huquqiy, tashkiliy va moliyaviy sharoitlarni yaratish zarur. Sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish qonun bilan qo'riqlanadigan jamoat munosabatlarini himoya qilishga, kiberxavfsizlikni ta'minlashga, shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishni ilmiy prognozlash va nazorat qilish mexanizmlarini joriy etishga qaratilgan zarur chora-tadbirlarni qonunchilik darajasida qabul qilish bilan birga olib borilishi kerak. ⁱⁱⁱ

XULOSA

Xulosa qilib aytganda mualliflar insonning intellektual faoliyatini taqlid qilishga qodir bo'lgan axborot texnologiyalari va sun'iy intellekt tizimlari demokratik davlatning konstitutsiyaviy qadriyatlarini, shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarini tan olish va hurmat qilishni qadrsizlantirmasligi kerak degan xulosaga kelishadi. Shunday ekan raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektni qo'llash mobaynida har bitta narsaga alohida e'tibor bilan yondashishimiz zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. (Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 07.10.2020-y., 07/20/4851/1352-son; Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 15.04.2022-y., 06/22/106/0314-son, 12.05.2022-y., 07/22/241/0408-son)
2. Engaging Deaf and Hard of Hearing Students in the School Library: A Handbook for Teacher-Librarians Nadene Eisner University of Illinois at Urbana-Champaign Graduate School of Library Information Science 2 May 2012
3. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. - T.: O‘zbekiston, 2-bob 7,35,36,53,153 va 156-moddalar <https://constitution.uz/oz>
4. Shahnoza, I., & Ikromjonovna, J. S. (2023). Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining dunyoqarashini shakllantirishda ertaklarning o‘rni. Qo‘qon universiteti xabarnomasi, 806-808.
5. Ikromjonovna, J. S. (2023). Umumiy o‘rta ta’lim maktablarida joriy etilgan yangi darsliklarning afzallik jihatlari. Qo ‘qon universiteti xabarnomasi, 661-663.
6. Ikromjonovna, J. S. (2023). Boshlang‘ich sinflarga ta’lim berish jarayonida zamonaviy metod va vositalarning ahamiyati. Qo‘qon universiteti xabarnomasi, 581-583.
7. Ikromjonovna, J. S. (2023). The role of folk tales and epic motives in the poetry of Usman Azim. Open Access Repository, 9(4), 545-548.
8. Rolf Stober https://de.wikipedia.org/wiki/Rolf_Stober
9. Abdullajonov, D. (2022). Raqamli texnologiyalar orqali Yangi O‘zbekistonning Iqtisodiyotini rivojlantirish, Raqamli Iqtisodiyotning istiqbollari: Raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, raqamli O‘zbekiston, AKT, “Bir million dasturchi”, axborot xavfsizligi, electron tijorat. Qo‘qon universitetining ilmiy materiallar bazasi, 1(000006).
11. O‘zbekiston Respublikasi prezidentining “«Raqamli O‘zbekiston - 2030» strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoniga 1-ilova “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi. 2020 yil 5 oktyabr, PF-6079-son.

ⁱ <https://constitution.uz/oz>

ⁱⁱ (Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi, 07.10.2020-y., 07/20/4851/1352-son; Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 15.04.2022-y., 06/22/106/0314-son, 12.05.2022-y., 07/22/241/0408-son)

ⁱⁱⁱ ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И КОНСТИТУЦИОННЫЕ ВОПРОСЫ ЕГО ВНЕДРЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ РОССИИ